

INTERNETIKASUTUSE JA DIGIOSKUSTE UURING 2026

Küsimustiku täitmise juhend

Sisukord

Sissejuhatus	3
OSA U. Interneti kasutamine leibkonnas.....	3
OSA W. Interneti kasutamine	3
OSA T. AI – Tehisintellekt	4
OSA X. Avaliku sektori e-teenuste kasutamine	5
OSA Y. Internetikaubandus	5
OSA Z. Digioskused	6
OSA S. Isikuandmete kaitse ja turvalisus internetis	6
OSA D. Asjade internet	7
OSA F. Digiseadmete väljavahetamine	8
OSA ZZ. Interneti turvalisus	8
OSA YF. Taustandmed	9

Sissejuhatus

Infotehnoloogia (IT) areneb ja muutub tänapäeval kiiresti, mõjutades arvuti, nutiseadmete ja interneti kasutamist nii leibkonna kui ka isiku tasandil. Seetõttu on oluline teha küsitlus igal aastal. Küsimused põhinevad Eurostati uuringul, mis hõlmab peale Eesti ka teisi Euroopa riike.

Ankeedi põhiteemad on järgmised:

- 1) leibkonna juurdepääs IT-vahenditele;
- 2) interneti kasutamine: kui tihti ja mis seadmes kasutatakse, eesmärgid (suhtlemine, info otsing, karjääri edendamine jm), enesetäiendamisvõimalused;
- 3) avaliku sektori e-teenuste kasutamine;
- 4) internetikaubandus: toodete/teenuste ostmine või tellimine internetist, nende maksumus; ostmise või tellimise sagedus,
- 5) digioskuste olemasolu: milliseid tarkvara või äppidega seotud tegevusi tehakse;
- 6) internetiühendusega digiseadmete kasutamine, milliseid seadmeid on kasutatud: mittekasutamise põhjused;
- 7) digiseadmete väljavahetamine, mis sai vanadest seadmetest;
- 8) isikuandmete kaitse tegevused.

OSA U. Interneti kasutamine leibkonnas

U01. Siin ei peeta silmas võimalust internetiteenusega liituda, vaid võimalust vajaduse korral kohe ükskõik millise seadme kaudu interneti pääseda.

Leibkonna all peame silmas põhiliselt ühises eluruumis, st ühel aadressil elavat isikute rühma, kes kasutab ühiselt raha või toitu. Leibkond on ka üksik elav isik.

OSA W. Interneti kasutamine

W01. Arvestada tuleks interneti kasutamist mistahes kohas (kodus, tööl või mujal) ja ükskõik millises seadmes, nt lauaarvutis, sülearvutis, minisülearvutis (*netbook*), tahvelarvutis, samuti mobiil- või nutitelefonis, mängukonsoolis, e-lugeris vm.

W02. Mitu korda päevas – vastusevariant on mõeldud kõige sagedasematele internetikasutajatele. Vastus sobib, kui isik kasutab interneti vähemalt neljal päeval nädalas mitu korda päevas. Kui näiteks vastaja kasutab interneti töö juures viiel päeval nädalas mitu korda päevas, aga kodus kahe puhkepäeva jooksul nii sagedasti ei kasuta, siis tuleks valida vastus „Mitu korda päevas“.

Kord päevas või peaaegu iga päev – vastusevariant tuleks valida, kui vastaja käib internetis ainult kord päevas või peaaegu iga päev, kuid mitte mitu korda päevas.

W04. Küsimus on isiklikel (mitte tööga seotud) eesmärkidel interneti kasutamise kohta. Samas võidi interneti kasutada nii töökohas, kodus kui ka mujal. Siia liigituvad kõik seadmed, milles saab interneti kasutada (nt arvuti, nutitelefoni, nutitelere). Vastuste alla läheb ka äppide kasutamine.

E-kirja saatmine või saamine – hõlmab nii e-kirjade saatmist, näiteks sõpradele, kui ka toodete ja teenuste kohta info hankimist.

Interneti kaudu helistamine või videokõned – mõeldud on interneti kaudu helistamist või videokõnede tegemist. Eeldab installeeritud tarkvara (nt Skype, Facebook Messenger, WhatsApp, Facetime, Viber, Snapchat, Zoom, MS Teams, WebEx) olemasolu seadmes. Selliste rakenduste nagu WebEx, MS Teams või Zoom kasutamine tuleks siia lisada ainult siis, kui neid kasutatakse isiklikel eesmärkidel.

Sotsiaalvõrgustikes osalemine – eeldab kasutajalt keskkonda profiili loomist, et teiste sealsete liikmetega suhelda. Osalemise all on mõeldud teadete, piltide, videoklippide, artiklite jt materjalide jagamist, postitamist ning muid tegevusi. Sotsiaalvõrgustikes võib osaleda nii oma tegelike kui ka väljamõeldud andmetega või anonüümselt. Eestis võib levinumateks sotsiaalvõrgustikeks pidada Facebooki, X-i (endine Twitter), Instagrami, Snapchatti, Vkontaktet, Odnoklassnikit ja Tiktoki.

Sõnumite vahetamine internetis või äppides – nutiseadmete puhul eeldab installeeritud tarkvara (nt Facebook Messenger, Skype, Viber, Facetime, WhatsApp, Telegram) olemasolu seadmes.

Uudiste/ajalehtede/ajakirjade lugemine – nende alla liigituvad nii tasuta kui ka tasulised veebimeedia väljaanded.

Tervisealase info otsimine – nii füüsilise kui ka vaimse tervise kohta. Arvestada tuleks terviseinfo otsimist ainult eraotstarbel, sh teiste isikute (perekonnaliikmete, sõprade, tuttavate) palvel, et saadud teave hiljem neile edastada. Samuti tuleks lisada lemmikloomade tervisega seotud teabe otsimine. Töö eesmärgil terviseinfo otsimine siin arvesse ei lähe.

Info otsimine toodete või teenuste kohta – informatsiooni otsimine igasuguste toodete (nt filmid, videomängud, e-õppematerjalid, riided, elektroonika, arvutitarkvara) või teenuste (nt pangandus-, finants- ja terviseteenused) kohta. Siia ei kuulu ostu müügitehingud, näiteks kaupade või teenuste ostmine nii internetis kui ka mujal, kuigi enne ostu tehakse tavaliselt nende kohta taustauuringut.

Ühiskondlikel või poliitilistel teemadel arvamuse avaldamine – arvesse läheb postituse või kommentaari kirjutamine mistahes veebilehel (nt blogis, sotsiaalvõrgustikus, artiklite kommentaariumis). Siia kuulub ka sellise reaktsiooni kasutamine nagu „meeldib“-nupp ja muud sarnased.

Veebiaruteludel osalemine või hääletamine ühiskondlikel või poliitilistel teemadel – petitsioonide loomine või nendele allakirjutamine. Siia alla kuuluvad ka e-hääletamine valimistel või näiteks linna kaasava eelarve hääletusel oma hääle andmine.

Mängude mängimine või allalaadimine – arvestada ka mängu, mida mängitakse peale allalaadimist ilma internetita. Siia kuuluvad ka internetiga ühendatud mängukonsoolid.

Veebilehe või äpi kaudu meditsiinitöötaja vastuvõtule registreerimine (nt arstile haiglas või kliinikus, füsio- või psühhoterapeudi juurde) – mitte arvestada e-maili saatmist.

Muude tervishoiuteenuste kasutamine veebisaidi või rakenduse kaudu selle asemel, et minna haiglasse või arsti juurde (nt retsepti saamine või arsti konsultatsioon interneti teel) – juhul kui kogutud info on kättesaadav ka arstile, siis tuleks arvestada ka rakendusi, mis on ühendatud kaasaskantavate seadmetega, mille abil mõõdetakse nt veresuhkru taset, südamerütmi, uneharjumusi jms. Siia ei kuulu e-kirja teel toimuvad konsultatsioonid.

Toodete/teenuste müümine – silmas on peetud kaupade ja teenuste müümist veebikeskkonna kaudu (nt osta.ee, okidoki.ee, eBay.com, Yaga, FB Marketplace). Oluline on, et müügitehing tehakse interneti kaudu, maksta võib ka väljaspool interneti. Arvesse ei lähe tehingud, mis tehakse veebilehele üles pandud müügikuulutuses avaldatud telefoni või meili teel.

Internetipanga, sh mobiilse internetipanga kasutamine – mõeldud on näiteks pangaülekandeid ja -tehinguid. Arvestada tuleks nii veebilehe kui ka mobiilirakenduse (äpi) kasutamist. Pangaga mitteseotud tegevused siia ei kuulu (nt finantsteenused, kindlustus jms). Samuti ei kuulu siia alla elektroonilise „rahatasku“ kasutamine.

OSA T. AI – Tehisintellekt

T01. (AI – Artificial Intelligence) on tehnoloogiate ja meetodite kogum, mis võimaldab süsteemidel õppida, teha järeldusi ning automatiseerida otsuste tegemist, et saavutada seatud eesmärgid. Tehisintellekt võib olla puhtalt tarkvaraline (töötada olemasoleval riistvaral) või integreeritud seadmetesse.

W05. Veebipõhistel kursustel osalemine – arvestada tuleks ainult veebi- ehk internetipõhistel kursustel/koolitustel osalemist nii tööga seotud kui ka silmaringi avardamise eesmärgil. Kursuste alla arvestatakse nii kvalifikatsiooni andvad kursused kui ka silmaringi avardavad rahvaülikooli veebikursused. Veebikursusi võivad pakkuda nii haridusasutused (koolid, ülikoolid) kui ka muud organisatsioonid ja asutused (raamatukogud, MTÜ-d vm). Arvesse lähevad ka kursused, mis toimuvad vaid osaliselt veebikeskkonnas.

Internetipõhiste õppematerjalide kasutamine väljaspool veebikursusi – siin tuleks lisaks internetipõhiste õppematerjalide iseseisvale kasutamisele arvestada ka internetipõhiste lisa- või toetavate materjalide kasutamist kursustel, mis ei toimu veebikeskkonnas. Tehisintellekti vahendite kasutamine kuulub ka siia, kui neid kasutatakse õppimise eesmärgil (nt õppematerjali kokkuvõtete tegemiseks).

Õppijana õpetajate, juhendajate või teiste õpilastega internetipõhises õppekeskkonnas suhtlemine – õppijaks peetakse siin igal haridustasemel õpilasi, üliõpilasi ja ka kursustel osalejaid. Mõeldud on igasugust suhtlust õpetajate või teiste õppijatega nii spetsiaalsetes hariduslikes veebikeskkondades (nt Google Classroom vm) kui ka suhtlusplatvormidel (nt Zoom, MS Teams vm).

Haridusorganisatsioonide Facebooki lehtedel suhtlemist siin ei arvestata.

OSA X. Avaliku sektori e-teenuste kasutamine

X01. Siit jäävad välja tööga seotud (nt ettevõtte käibemaksu deklareerimine) ja e-kirja teel tehtud tegevused, posti-, transpordi- või kommunaalteenust (nt elekter, vesi) osutavad riigiettevõtted ning riiklikud uudisteportaalid ja ilmateenistus.

Arvesse lähevad kõik teised avaliku sektori veebilehed ja e-teenused, näiteks ID-kaardi taotlemine, tuludeklaratsiooni esitamine (eraisikul), arsti vastuvõtu broneerimine, eKool, sotsiaaltoetuste taotlemine jne.

Avaliku sektori asutuste ja teenuste alla kuuluvad näiteks patsiendiportaal digilugu.ee ja digiresept, koolid (sh eKool, Stuudium) ja avalik-õiguslikud ülikoolid, ministriumid, Maanteeamet (sh ARK), Maksu- ja Tolliamet, Politsei- ja Piirivalveamet, Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK), Töötukassa, valla- ja kohaliku omavalitsuse (KOV) asutused. Rohkem infot avaliku sektori asutuste kohta leiab veebilehelt <https://www.fin.ee/riik-ja-omavalitsused-planeeringud/riigihaldus>.

Vaadatud enda kohta salvestatud infot erinevates avalikes e-rakendustes – arvestada tuleks ainult riiklikest e-rakendustest info vaatamist ja otsimist enda või oma vara kohta, näiteks terviseandmete kontrollimine, isikliku sõiduki ajaloo uurimine, isiklike maksutähtaegade kontrollimine e-maksuametis vm.

Kasutanud juurdepääsu avalikele andmebaasidele või registritele – mõeldud on info hankimist avalikust andmebaasist või registrist.

Külasthanud mõnda avaliku sektori veebilehte info hankimise eesmärgil – arvesse läheb info otsimine riigiasutuste, vallavalitsuste ja muude avaliku sektori asutuste veebilehtedelt (nt info otsimine Terviseameti kodulehelt, teavituste saamine HOIA mobiiliäpist, info saamine kooli kodulehelt ja eKooli kasutamine info saamiseks), v.a posti-, transpordi- või kommunaalteenust (nt elekter, vesi) osutavate riigiettevõtete veebilehtedelt ning riiklike uudisteportaalide ja ilmateenistuse veebilehelt.

X0105. Avalduste, taotluste või vormide allalaadimine/printimine – avalduste, taotluste või vormide allalaadimine või printimine info saamiseks, taotlemiseks või muul eesmärgil. Arvesse lähevad näiteks elukoha registreerimise, sotsiaaltoetuste, ID-kaardi või juhiloa taotlemise, sõiduki registreerimise jms vormid PDF-, DOC- vm failina.

X0109. Kohtumise kokkuleppimine veebilehe või rakenduse kaudu – mõeldud on arsti vastuvõtule registreerimist internetis, sotsiaaltöötaja või omavalitsuse ametnikuga kohtumise aja broneerimist internetis, vaksineerimiseks aja broneerimist veebis jm.

X07A. Isik on täitnud maksudeklaratsiooni veebis või kinnitanud juba täielikult eeltäidetud vormi.

X08. Esitanud päringu ametlike dokumentide või tunnistuste kohta – mõeldud on näiteks kooli lõputunnistuse kohta internetis tehtud päringut, e-rahvastikuregistris tehtud päringuid (sünd, abielu, lahutus, surm), politsei- või karistusregistri dokumente. Vajadusel nendest dokumentidest koopia tegemine.

Taotlenud toetusi, hüvitisi või esitanud avaldusi – siia kuuluvad näiteks pensioni, toimetulekutoetuse, vajaduspõhise õppetoetuse, lapsetoetuse jm peretoetuste taotlemine internetis, töötuna arvelevõtu avalduse esitamine internetis, töötutoetuse või töötuskindlustushüvitise taotlemine internetis, SAIS-is sisseastumisavalduse esitamine, ÕIS-i avaldused jne.

Esitanud muid nõudeid ja kaebusi või avaldusi – mõeldud on näiteks veebi teel politseile kuriteost teatamist, tarbijakaitsele kaebuse esitamist internetis, tsiviilnõude esitamist kohtule või muude avalduste ja kaebuste esitamist ametiasutuste veebilehel.

X09. Mure isikuandmete või veebimakse (kaardipettus) turvalisuse pärast, soovimatus veebis maksta – mõeldud on muret isikuandmete, nt nimed, aadressid, finantsteave jm, lekkimise pärast.

OSA Y. Internetikaubandus

Y01. Internetikaubanduse alla kuulub ka finantsinvesteeringute tegemine, sh aktsiate omandamine, sooduskupongide ostmine, majutuse tellimine broneeringuga, loteriis ja kihlvedudes osalemine ning infoteenuste kasutamine, mille eest on otseselt makstud. Siia kuulub ka oksjonite (eBay, osta.ee jne) ja jagamismajandusplatvormi (nt AirBnB) kaudu ostmine ning kasutatud kaupade ostmine isiklikuks otstarbeks.

Arvesse lähevad ainult isikud, kes tegelikult tehingu tegid, isegi kui tehing tehti kellegi teise nimel. Seega ei lähe arvesse isikud, kes lasid kellelgi teisel enda eest midagi interneti vahendusel tellida.

Tehingu tegemise ajana tuleks arvestada tehingu sooritamise aega, mitte ostetu/tellitu eest maksmise ega ostu kohaletoometamise aega.

Sõidupiletite ostmisel otsekorraldust sõlmides läheb arvesse esmakordne pileti soetamine, hilisemad automaatsed pileti pikendamised arvesse ei lähe.

Interneti kaudu tasuta saadud kaubad ja teenused (vabavara ehk *freeware*'i, PDF-failide allalaadimine, restoranis laua reserveerimine jne) siin arvesse ei lähe. Tasuta proovijaga tarkvara allalaadimine läheb arvesse ainult juhul, kui hiljem selle tarkvara eest maksti.

Arvesse ei lähe ka tööks tellitud kaubad. Elektri- ja veenäitude teatamine ei lähe samuti arvesse, isegi kui mõlema eest tasuti elektrooniliselt.

OSA Z. Digioskused

Z10. Failide ümbertõstmine ühest kohast teise – näiteks piltide laadimine digikaamerast arvutisse, arvutis ühest kaustast teise või nutitelefoni või muust seadmest pilve.

Mistahes tarkvara või mobiiliäpi installeerimine – ärge arvestage siia automaatseid uuendusi.

Mistahes tarkvara või mobiiliäpi sätete muutmine – siia liigitub näiteks Windows 10-s uuendusi puudutavate sätete muutmine, viirusetõrjeprogrammis kontrolli tegemise kellaaja muutmine, aadressaatide lisamine e-posti rämpskirjade kausta või nende sealt eemaldamine, veebibrauseris (nt Mozilla Firefox) küpsiste ja reklaamide lubamine või keelamine. Siia arvestage ka nutitelefoni sisselogimisfunktsioonide muutmine, näiteks parooli asendamine näotuvastuse või sõrmejäljega. Siia ei kuulu lennurežiimi sisselülitamine nutitelefonis või sülearvutis.

Z11. Tekstitöötlusprogrammi kasutamine – dokumentide loomine, muutmine ja salvestamine tekstitöötlusprogrammis (nt Microsoft Word, OpenOffice Writer, LibreOffice Writer, Apple Pages, Google Docs). Arvesse ei lähe e-kirja koostamine meilirakenduses.

Samasse faili erinevat liiki andmete paigutamine – faili loomine ja muutmine eri vormingutes. Siin läheb arvesse, kui olete ühes failis teinud vähemalt kaht järgmistest tegevustest: teksti kirjutamine või lisamine, piltide lisamine, tabeli loomine, heli lisamine jne. Fail võib olla loodud tekstitöötlusprogrammis (MS Word vms), esitlusrakenduses (PowerPoint, Google Slides vms), multimeediarakenduses (failid laiendiga MP3, MP4 jms) vms.

Piltide, videote või helifailide töötlemine – meedia töötlemine pilditöötlusprogrammidega (nt Adobe Photoshop Elements, IrfanView); videotöötlusprogrammidega (nt Adobe Premiere Elements, Pinnacle Studio, Windows Movie Maker); muusikatöötlusprogrammidega (nt Audacity). Siin arvestatakse ka tasuta programme. Arvesse läheb ka näiteks filtrite lisamine rakendustes (nt TikTok, Instagram, Messenger, Snapchat vms).

Z15. Interneti uudiste portaalides või sotsiaalmeedias nähtud teabe või infosisu tõesuse kontrollimine – sisu saab kontrollida näiteks allikate kontrollimise, lisainformatsiooni otsimisega, aga ka teiste inimestega arutamise teel.

Z16. Internetis nähtud teabe või infosisu tõesuse kontrollimine

Jälgisin antud teavet käsitlevat arutelu – siia kuulub kommentaaride lugemine või aruteludes osalemine veebisaitidel või sotsiaalmeedias (nt Facebook, blogid). Arvamuste vahetamine sõnumivahetusrakenduste (nt WhatsApp, Messenger, Skype) või e-posti teel.

OSA S. Isikuandmete kaitse ja turvalisus internetis

S02B. Isikuandmete all on mõeldud informatsiooni, mida peate privaatseks ega jagaks tingimata avalikkusega. Selliseks informatsiooniks võib olla nimi, sünnikuupäev, ID-kaardi number, kontaktandmed (aadress, telefoninumber, e-posti aadress jne), krediitkaardi number, deebetkaardi PIN-kood, aga ka telefoni asukohateave, fotod jms.

Enne isikuandmete edastamist lugemin läbi isikuandmete töötlemise tingimused – neis tingimustes on toodud välja põhimõtted ja tavad, mille järgi teenusepakkujad kasutavad isikuandmeid, ning teave selle kohta, millistele teistele asutustele/organisatsioonidele neid andmeid edastatakse.

Keelasin või piirasin juurdepääsu enda seadme asukohateabele – asukohta saab määrata nt IP-aadressi kaudu, GPS-i, Bluetoothi signaali või jälgides seadme kaugust mobiilsidemastidest. Siin läheb arvesse ka mobiilirakenduses või veebileheküljel asukoha teabe jagamisest keeldumine.

Piirasin juurdepääsu oma suhtlusvõrgustiku profiilile või sisule või jagatud salvestuskeskkonnale veebis – siin arvestage seda, kui olete kohandanud oma suhtlusvõrgustiku profiilil seadeid selle kohta, kes võib Teie profiilil kuvatavat teavet näha ning kes mitte. Arvestage ka seda, kui olete näiteks muutnud Dropboxis failidel seadeid, kes võib sisu redigeerida, kopeerida või näha.

Keelasin isikuandmete kasutamise reklaami otstarbel – siia arvestage ka see, kui olete palunud organisatsioonil või ettevõttel lõpetada isikuandmete kasutamine turunduslikel eesmärkidel.

Kontrollisin, et veebileht, kus edastasin isikuandmeid, oleks turvaline – turvalisusele viitavad näiteks ohutuslogod või sertifikaadid, aga ka brauseri hoiatused. Kontrollimine võib tähendada ka lisainfo otsimist veebis vms.

Palusin veebisaidi või otsingumootori haldajalt juurdepääsu andmetele, mida on minu kohta kogutud, et neid parandada või kustutada – vastavalt isikuandmete kaitse üldmäärusele on igal ajal õigus tutvuda andmetega, mida on tema kohta kogutud. Andmetega tutvumist võib taotleda nii nende parandamise kui ka kustutamise eesmärgil.

ZZ05. Arvestage brauseri sätete muutmist ning küpsiste blokeerimist või piiramist. Küpsised on väikesed tekstifailid, mida veebisaidid talletavad kasutaja arvutis ja mis võimaldavad arvuti tuvastamist. Neid kasutatakse selleks, et koguda teavet veebisaitide kohta, mida kasutajad külastavad, ja tegevuste kohta, mida nad nendel veebisaitidel teevad. Mõnikord on küpsised mõeldud veebisaidi kasutatavust optimeerima.

S04B. Mõeldud on tarkvara, mis blokeerib internetis tehtud tegevuste (veebilehtede külastamine, otsingute sisu jne) jälgimist. Tarkvara võib olla allalaaditav spetsiaaltarkvara, plugin või ka veebibrauseri funktsionaalsus. Brauserite jälgimisvõimalusi piirava lisafunktsionaalsuse kasutamiseks tuleb antud funktsioon sisse lülitada (nt *incognito/private window*).

OSA D. Asjade internet

D01. Internetiühendusega termostaat, elektriarvesti, valgustid, pistikühendused või muu internetiühendusega lahendus energia kasutamise seireks või säästmiseks kodus – arvestage nii kohalikke kui ka kaugseadmeid. Arvestage ka internetiühendusega päikesepaneelid, kastmissüsteemid jms. Samuti lähevad siin arvesse nutikodulahendused, nagu aknad või kardinad, mille eesmärk on optimeerida energiahaldust.

Internetiühendusega kodune signalisatsioon, suitsuandur, turvakaamerad, nutilukud või muu kodune internetiühendusega turvalahendus – arvestage nii kohalikke kui ka kaugseadmeid, mis on mõeldud Teie kodu turvalisuse tagamiseks.

Internetiühendusega kodumasin, näiteks robotniiduk, robottolmuimeja, külmik, praeahi, kohvimasin vms, mida on võimalik eemalt kontrollida – siia arvestage igasugused väikesed ja suured internetiühendusega kodumasinad, kaasa arvatud aiamasinad.

Häälkäsklustega juhitud virtuaalne abiline, näiteks Google Assistant, Alexa, Siri, Cortana, Bixby vms – virtuaalsed abilised on seadmed, mis suudavad täita ülesandeid häälkäskluste peale. Samuti saab neile esitada küsimusi ja kontrollida nutikodulahendusi. Mõeldud on nii eraldiseisvaid seadmeid kui ka sellised virtuaalseid abilisi, mis on sisse ehitatud näiteks nutitelefonis või mõnda muusse seadmesse. Arvestage ka virtuaalse abilise kasutamist isiklikus autos.

D02. Mure privaatsuse ja nende seadmete poolt minu kohta kogutavate andmete kaitse pärast – mõeldud on andmekaitse ja andmete privaatsusega seotud probleeme.

Mure turvalisuse pärast (nt seadmesse häkkimise tõttu) – siin on silmas peetud muret seadmesse häkkimisega seotud turvaprobleemide pärast. Füüsilist kahju need probleemid isikule ega seadmele ei tekita.

Mure ohutuse või tervise pärast (nt seadme kasutamine võib põhjustada õnnetusi, vigastusi või terviseprobleeme) – häkitud või rikkis (defektiga tarkvara, internetikatkestus) seade võib tekitada isikule või teisele seadmele füüsilist kahju, näiteks häkitud auto võib sõita vastu seinale, muruniiduk peenrassa jne. Internetiühendusega seade võib olla tervisele kahjulik (nt elektromagnetväljad) ja põhjustada terviseprobleeme.

D03. Nutiteler – mõeldud on nutiteleri kasutamist, kui vaatate telesisu interneti kaudu. Tavalise teleka või teleriteenuse kasutamine siin arvesse ei lähe.

Lisaks nutiteleritele lähevad arvesse ka sellised telerid, mida saab internetiga ühendada mõne seadme kaudu (nt Chromecast).

D04. Ärge arvestage nutitelefone ega süle- või tahvelarvuteid juhul, kui nad ei ole ühendatud mõne muu käel, peas, seljas või mujal kantava seadmega.

Nutikell, aktiivsusmonitor, juhtmevabad kõrvaklapid, nutiprillid, GPS-seade, internetiühendusega ehted, riided või jalanõud – nutikell on käekella meenutav kantav arvuti. Üldiselt on sellel puutetundlik ekraan ning kell on äpi kaudu ühendatud nutitelefoniga.

Nutiprillid või juhtmevabad kõrvaklapid – virtuaalreaalsuse (VR) ja liitreaalsuse (AR) funktsiooniga seadmed. Liitreaalsus kombineerib reaalselt keskkonda virtuaalsega (Google'i prillid). Arvesse lähevad ka juhtmevabad

kõrvaklapid, nt Apple AirPods ja Galaxy Buds. Siia ei kuulu seadmed, mis on ühendatud ainult Bluetoothi kaudu (nt lihtsad Bluetooth-kõrvaklapid/peakomplektid jne) või muude internetiühenduseta funktsioonidega.

GPS-seade – mõeldud on väikseid seadmeid, mille eesmärk on GPS-süsteemiga positsioneerida kellegi või millegi, näiteks laste, eakamate sugulaste, lemmikloomade, seljakoti või muu olulise eseme asukohta.

Internetiühendusega ehted, riided või jalanõud – internetiühendusega ehete all on mõeldud näiteks käevõrusid või sõrmuseid, millel on samasugused funktsioonid nagu nutikelladel, nt Oura sõrmus.

Internetiühendusega seade vererõhu, veresuhkru taseme, kehakaalu jälgimiseks (nt nutikaal) või muu internetiühendusega tervise- või raviseade – arvestage igasuguseid terviseiga seotud, internetiühendusega seadmeid. Sellised seadmed on üldiselt äpi vahendusel ühendatud nutitelefoniga ja kasutaja saab sealt saata andmed arstile. Arvesse lähevad ka tehisintellektiga (AI) robotid, mis abistavad eakaid inimesi või puudega lapsi. Elektrilisi hambaharju ärge siin arvestage.

Sisseehitatud WiFi-ühendusega auto – mõeldud on WiFi-ühendusega auto kasutamist isiklikel eesmärkidel. Autot võib pidada ühendatuks juhul, kui sülearvuti või mõne muu nutiseadme saab ühendada autosse sisse ehitatud WiFi süsteemiga ning seeläbi on võimalik kasutada mõnda järgmistest funktsioonidest:

- liiklus- ja sõiduteave (nt liiklusinfo, abi parkimiskoha leidmisel, optimeeritud kütusekulu);
- kaubanduslik teave (kaupade ja teenuste ostmine sõidu ajal);
- sõiduki teave ja ohutus (nt sõiduki seisukord, tehnohoolduse meeldetuletus, kasutusandmete edastamine);
- meeelahutus (nt nutitelefoniga liides, WLANi kuumkoht, muusika, video, internet, sotsiaalmeedia);
- juhiabi (osaline või täielik automaatjuhtimine);
- juhi heaolu (väsimuse tuvastamise süsteem, automaatne kohanemine ümbrusega, meditsiiniabi jne).

Juhul, kui niisuguseid funktsioone kasutatakse nutitelefoniga abil Bluetoothi vahendusel või nutitelefoni endas, ei lähe see siin küsimuses arvesse.

Internetiga ühendatud mänguasi, ka (arendav) robotmänguasi või -nukk, droon – arvesse ei lähe interneti-ühendusega droonid ega lastele mõeldud tahvelarvutid, vaid ainult interaktiivsed nukud ja robotid.

D05. Turva- või privaatsusprobleemid (nt seadmesse või süsteemi on sisse häkitud, probleemid minu või minu pere käsitleva teabe kaitsega nendes seadmetes) – näiteks seadme häkkimine, vastaja andmete vargus, seadme üle kontrolli võtmine kellegi teise poolt jne.

Ohutus- või terviseprobleemid (seadme kasutamisega seotud õnnetus, vigastus või terviseprobleem) – näiteks võib sõiduk iseseisvalt funktsiooni (teatud tingimustel automatiseeritud peamised sõidufunktsioonid ehk autopiloot) rikke tõttu mõnele objektile või jalakäijale otsa sõita; asjade interneti (IoT) seadmetega seotud ohutus- või terviseprobleemid võivad tuleneda ka tarkvararikkedest (nt tervise jälgimiseks mõeldud seadme defektse tarkvara tõttu võidakse ravimit valesti manustada) või internetiühenduse katkemisest; seadme kasutamine võib mõjuda negatiivselt kasutaja füüsilisele või vaimsele tervisele (nt tekitada psühholoogilist sõltuvust).

OSA F. Digiseadmete väljavahetamine

F011–F013. Leibkonnas võib ühte ja sama seadet kasutada mitu pereliiget. Arvestada tuleks ainult neid seadmeid, mille eest vastaja peab end vastutavaks ja mis viimati üleliigseks muutus.

On siiani minu majapidamises, aga mitte igapäevases kasutuses – see vastusevariant tuleks valida juhul, kui kasutatava seadmega pole midagi tehtud, vaid seda hoitakse endiselt kodus.

Ära antud või müüdüd – müüdüd teisele eraisikule, sh veebisaidil (osta.ee, Facebook Marketplace, eBay vm) vahendusel või ettevõttele (jaemüüjale) tootja pakutava tagasiostuskeemi alusel, mille puhul ostja saab uue seadme ostmisel allahindlust.

Ei ole kunagi omanud või on siiani kasutuses – kas seetõttu, et vastajal pole seda kunagi olnud, või seetõttu, et see on endiselt kasutusel, nt jagatud lauaarvuti, mida perekonnas endiselt kasutatakse.

OSA ZZ. Interneti turvalisus

ZZ11. Märkige ka juhul, kui olete hoidunud kasvõi ühe e-teenuse kasutamisest.

Kohaliku omavalitsuse e-teenused – kohaliku omavalitsuse veebilehelt või e-portaalist sotsiaaltoetuste taotlemine, lubade või kooskõlastuste taotlemine või kohaliku omavalitsuse allasutuse veebilehelt mõne teenuse taotlemine, näiteks haridusega seotud teenused.

Rahvastikuregistri e-teenus – elukohamuutuse, lapse sünni ja nime registreerimine, perekonnasündmuste tõendite tellimine jm.

ZZ17. Hoidumine riiklike digiteenuste kasutamisest – vastaja on teenusest hoidunud, kui ta on turvariski(de) tõttu jätnud kasutamata mõne e-teenuse, mida tal on olnud soov kasutada või mille järele tal on olnud vajadus. Teenusest hoidumine on ka see, kui vastaja otsustab e-teenuse turvariskide (mitte mugavuse) kaalutlusel kasutamata jätta ning valib selle asemel alternatiivse viisi teenust kasutada (nt veebi asemel suhtleb ametiga telefoni teel; veebi teel dokumentide taotlemise asemel valib vastuvõtu kontoris).

Valida saab ühe vastusevariandi.

ZZ18. Allikad info saamiseks turvaohutude kohta, märkida võib kõik allikad, millest infot on ammutatud.

ZZ08. Arvesse lähevad ainult need tegevused, mida olete turvalisuse või privaatsuse tagamiseks teinud ise. Mõne teise leibkonnaliikme tehtud tegevused siin arvesse ei lähe.

Paroolide tugevamaks tegemine või eri paroolide kasutamine – siia liigitub ka paroolihaldus- või -hoidmiskeskondade nagu LastPass, Keepass, OnePassword kasutamine ning veebilehtedel või äppides, nt Facebooki ja meilikontole sisse logimisel eri paroolikombinatsiooni kasutamine. Miinimumnõuete all on silmas peetud neid juhtumeid, kui kasutatakse ühte ja sama parooli kõikidele kasutuses olevatele veebilehtedele või kõikidesse äppidesse sisse logimisel, parooli pole vähemalt ühe aasta jooksul muudetud või kui kasutatakse igal pool vaid lühikesi ja kõige väiksema nõutud arvu tähemärkidega parooli.

Ootamatutes või tundmatult saatjalt saadud kirjades ja sõnumites linkide ja manuste kontrollimine enne nende avamist, k. a kirjade kohene kustutamine – kehtib nende e-kirjade ja vestluste puhul (nt Facebookis, Skype'is, WhatsAppis ja teistes internetipõhistes vestlusäppides), kus Te ei küsinud informatsiooni ise, vaid suhtluse algatas teine isik (nt saite ootamatult kirja asutuselt, mis palus avada kaasas oleva arve; saite sõnumi suhtlusõrgustiku kontaktilt, kellega ei ole kaua suhelnud vms). Kontrollimine tähendab kinnitamist, et link või manus on tulnud Teile tavaliselt inimeselt või asutuselt ja see manus või link on turvaline, kuid see võib tähendada ka kinnituse küsimist saatjalt, saatva asutuse kohta info otsimist, manuse või lingi uurimist enne selle avamist vms.

Internetibrauseri / sotsiaalõrgustiku / äppide turvasätete muutmine – internetibrauseri turvasätteid on võimalik muuta internetibrauseris oleva sätete menüü alt. Arvesse lähevad näiteks eri äppide ligipääsu keelamine/lubamine Teie interneti sisule, küpsistest keeldumine, interneti sisu ajaloo automaatse kustutamise lubamine kindla ajavahemiku tagant jne. Sotsiaalõrgustikes läheb arvesse näiteks postituste kuvamine piiratud kasutajaskonnale (näiteks ainult sõbralistis olijatele). Äppide turvasätetes läheb arvesse näiteks teiste äppide ligipääsu keelamine/lubamine.

Ettevõtte/teenusepakkuja tausta põhjalik uurimine internetis enne nende uue seadme/äpi/teenuse kasutamist/tellimist – arvesse lähevad sellised tegevused nagu ettevõtte või teenuseosutaja nime guugeldamine või otsingumootorist otsimine, arvustuste lugemine, foorumites teiste kasutajate kogemustega tutvumine veendumaks, et tegemist on usaldusväärse ettevõtte või teenuseosutajaga.

ZZ09. Jälgitakse aktiivselt muud internetikasutust peale sotsiaalõrgustike – arvesse läheb internetis, välja arvatud sotsiaalõrgustikes tehtud mistahes tegevuste jälgimine. Sotsiaalõrgustike tegevuse jälgimine liigitub esimese vastusevariandi alla. Arvesse ei lähe see, kui jälgitakse lapse tegemisi ainult eKoolis.

Lapse internetikasutuse aega piiratakse – arvesse läheb see, kui lapse internetikasutamise ajavahemikku on piiratud suusõnalise kokkuleppena või kui lapse internetikasutamise ajaliseks piiramiseks kasutatakse selleks ette nähtud arvutiprogrammi või äppi, mis pärast piirajavahemiku täitumist ei lase enam internetile, programmidele või äppidele ligi.

Lapsel ei lubata arvutit ega nutiseadmeid kasutada – arvutite alla liigituvad laua- ja sülearvuti, nutiseadmete alla nutitelefoni, tahvelarvuti ja nutikell. Arvesse ei lähe internetiühendusega koduseadmed, nagu mängukonsool, nutitel, robottoimuimeja, külmkapp, termostaat jms.

Ei kehti minu leibkonna kohta – leibkonnas ei ole alla 16-aastaseid lapsi või on laps(ed) imikueas.

ZZ15. Loetelu küberohtudest, millega inimesed on kokku puutunud viimase 12 kuu jooksul. Valida võib kõik, millega isik on kokku puutunud viimase aasta jooksul.

OSA YF. Taustandmed

YF1, YF10, YF23, YF24: vt „Sotsiaaluuringute ankeedi üldjuhend (2026)“.

YF8, YF9: vt „Sotsiaaluuringute ankeedi üldjuhend (2026)“

Y: vt „Sotsiaaluuringute ankeedi üldjuhend (2026)“.

YD18, YD19: vt „Sotsiaaluuringute ankeedi üldjuhend (2026)“.